

ΑΡΧΙΚΗ / **Α' ΠΡΟΣΩΠΟ** / ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ

ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ

□ diastixo.gr □ Δημοσιεύτηκε 25 Ιουνίου 2013

Πάντοτε με είλκυαν οι ευγενείς και τερπνοί άνθρωποι. Εκείνοι που τα μάτια τους προσομοιάζουν σε πηγούλες ζεστασιάς αλλά και χαράς. Αυτοί που καμιά φορά θυμίζουν και γλυκόχη καμπαναριά – αγαπημένες κατοικίες των υψηλόσωμων, αμυδρός περήφανων πελαργών. Με είλκυαν ή τους είλκυα, πάντως στη ζωή μου συγγένεψα, απαντήθηκα, γνωρίστηκα και αγαπήθηκα με αρκετές από αυτές τις ωραίες υπάρξεις. Τις πολυτίμητες και πολύχρυσες –για μένα– ψυχές αυτές, αφού τις χάρηκα και τις σεβάστηκα όσο τις είχα κοντά μου, αργότερα, και όταν για κάποιον σοβαρό λόγο απομακρυνθήκαμε, εγώ έφτιαξα με σπάνια και δυσεύρετα υλικά μια φωλίτσα στην καρδιά μου και εκεί τις τοποθέτησα. Όλες; Όλες! Η καρδιά είναι άπειρη – αρκεί κι εσύ, βέβαια, να της προσφέρεις τα δέοντα. Έτσι, σχεδόν καθημερινώς, αλληλοχαιρετιόμαστε και αλληλοευφραινόμαστε με τις γοητευτικές και αβρές αυτές αγάπες. Ασφαλώς για όσο είναι καθορισμένο...

Τα άλλα πολύτιμα και αγαπημένα πρόσωπα που ευνοήθηκα από τη ζωή να τα έχω κοντά μου και να χαιρόμαστε μαζί, και μαζί να λυπόμαστε ή να ονειρευόμαστε και να λαμβάνουμε γεύση του κόσμου συντροφιά, μπορεί κανείς να τα ξεχωρίσει από μακριά: έχουν ένα φως στα ματόκλαδα. Φως ανέσπερο που μου φωτίζει τον δρόμο στις σκοτεινιές...

Για τη Χαρούλα, ειδικώς γι' αυτήν, από τότε που απουσιάζει, ζώντας μάλιστα καλή ζωή στο ιερό νησί της Σαμοθράκης, έχω φτιάξει και μια κούρνια στην άκρη της φωλιάς. Να κουνιάζει τα δειλινά γέρνοντας το ρούσο και ξανθό κεφάλι της στον αριστερό ώμο, ακριβώς εκεί που γλιστρά η τιράντα της βατιστένιας νυχτικιάς. Εμπρός στην κούρνια έχω φυτέψει μια εκατόφυλλη λευκή τριανταφυλλιά. Ευωδιαστή. Και με άνθη ανθεκτικά. Φερμένη από τον τόπο μου, τη Νεάπολη Λακωνίας, που έχει ήπιο κλίμα και ευδοκιούν οι ανθόκηποι. Να θάλλει τον μήνα Μάη και να ξελογαιάζονται όλοι όσοι συνωστίζονται στην καρδιά μου. Γνωρίζοντας δε τις οικολογικές ανησυχίες της φίλης μου, ούτε που θα μου περνούσε από τον νου να κόψω έστω και ένα τριαντάφυλλο. Τα αφήνω πάντα να μαραίνονται και να γέρνουν γλυκά στο κορμί της μάνας τους. Να σώνονται μες στη γαλήνη και το ευγενικό, λεπταίσθητο άρωμα.

Η Χαρούλα ήταν ένα πλάσμα σπάνιο, που κόπιασε στο σπίτι μας και στις ζωές μας Ιούνιο μήνα, δειλινό, ώρα που τα παιδιά και τα πουλιά σε ταραζουν με τη γλύκα της φωνής τους. Διότι πάντα, όταν αποχωρεί η μέρα, και λίγο πριν εγκατασταθεί η νύχτα, όλα γύρω σου –μήπως κι εντός σου– γλυκαίνουν ανεπαίσθητα και ταπεινά.

Ήρθε φορτωμένη ένα σάκο ξεβαμμένο, στρατιωτικό, κάποιου που υπηρέτησε στην Αεροπορία θα ήταν παλιότερα, κι ως να σταθεί αντίκρυ μας δεν είχαμε δει τα μάτια της, μονάχα τα μαλλιά της τα φεγγαρίσια είχαμε προλάβει να θαυμάσουμε: ξανθά και μελιά, κόκκινα και καστανά, έφρεγγαν στο μούχρωμα και ήταν πυκνά και φουντωτά. Σαν να μην ήταν μαλλιά. Σε μικρή βατομουριά έφερναν. Μιλούσαν δε. Και τι δεν έλεγαν. Για αγάπες ψιθύριζαν, για απουσίες και μουσικές, για ανοιχτές καρδιές και ολάνοιχτες αγκαλιές, για χορούς παρατημένους στην άκρη στολισμένων αιθουσών, για φιλότητα και καρδιές ασπαίρουσες. Μα μιλούσαν και για θλίψη και για απώλεια. Ετούτα τα τελευταία σαν να τα κραύγαζαν.

Η Χαρούλα ήταν Θεσσαλονικιά. Ο πατέρας της τραγουδούσε ένα παμπάλαιο δημοτικό για χάρη της. Μάλιστα, γελούσε κι έλεγε πως γι' αυτήν πρωτοτραγουδήθηκε. Να το, λοιπόν:

Στην πόρτα της Σαλονικιάς

κάθετ' ένας παλικάρος

με τα μαλλιά κλωσμένα.

Βαστάει και στα χέρια του

μαλαγματένιο ταμπουρά

και τραγουδά και λέει:

Παραθυράκια μου χρυσά,

και καφασάκια μου αργυρά,

ειπέτε στην κυρίτσα σας

να βγει στ' αγνάντιο να τη δω,

δεν είμαι όφιος να την πιω,

Η Χαρούλα αγαπούσε πολύ τη Θεσσαλονίκη – ποιος άλλωστε δεν την αγαπά... Μέσα, λοιπόν, από ζωντανές περιγραφές και μικρές προσωπικές ή μυστικές κι άγνωστες στους πολλούς λεπτομέρειες και διαδρομές, μέσα από τα μάτια της και την καρδιά της, μου την παρέδωσε για να την αγαπήσω κι έκτοτε να την επισκέπτομαι συχνά και να την τριγυρνώ, και να την διασχίζω απ' άκρη σ' άκρη, οδοιπορώντας, κάθε πρωί την ώρα που η πόλη ζωντανεύει και οι ευωδιές γης και θάλασσας είναι δυνατότερες. Σε ανταπόδοση της γνώρισα κι εγώ ωραίους τόπους της Λακωνίας, αόρατα στα μάτια του περαστικού λιμανάκι, λειμώνες όπου ανθούν τουλίπες χρώματος χρυσαφί και άλλους πνιγμένους στις άλικες, κάστρα και βυθισμένες πόλεις, χωριά πανάρχαια ρημαγμένα, εγκαταλειμμένα από τον φόβο των πειρατών, ξωκλήσια σεπτά μέσα σε ελαιώνες, αρχαία ιερά.

Η Χαρά έφερε... χαρά εκείνους τους δεκατέσσερις μήνες που τη φιλοξενήσαμε στο σπίτι μας. Σε όλους μας κάτι πρόσφερε. Η γιαγιά μου πρωί-βράδυ σχεδόν την προσκυνούσε σαν αγία – που ήταν, τελικώς. Γράφω στο βιβλίο μου σχετικώς: «Η κοπελίτσα που μας ήλθε από μακριά ήταν προικισμένη με την ομορφιά, την ηρεμία και την πραότητα που έχουν οι νεαρές αγίες στις τοιχογραφίες των παλιών, εγκαταλειμμένων εκκλησιών της Μεγαχώρας... Αν τυχόν και επισκεφθείτε τη Μεγαχώρα, εκεί στην Καστανιά Βοιών, προς βραδάκι του καλοκαιριού, με τα τζιτζίκια να μην ησυχάζουν και τη μυρωδιά του φρυγμένου χόρτου να εξουσιάζει όλο το απέραντο πλάτωμα όπου στέκουν απ' αιώνος οι εκκλησίες, θα τις δείτε αυτές τις αγίες και θα καταλάβετε γιατί παρομοιάζω τη Χαρούλα με αυτές. Κάτι στα ολάνοιχτα, μάλλον στρογγυλά τους μάτια, κάτι στον πτυχωτό παιδικό λαιμό, κάτι στα λακκάκια πλαγίως του στόματος· ή, ας πούμε, τα μια ιδέα αχτένιστα και φουντωτά μαλλιά τους, τα παχουλά χείλη και τα αφράτα δάχτυλα των χεριών, οι γυμνοί καλοθρεμμένοι και δυνατοί καρποί, τα φωτεινά, αν και κάπως ξεθωριασμένα χρώματα των απλών χοντροδουλεμένων ρούχων τους. Εν ολίγοις όλα ετούτα, κι άλλα ακόμη κάνουν τις σεπτές αγίες της Μεγαχώρας να δείχνουν έφηβες κοπελίτσες του μεροκάματου και της ανάγκης. Αλλά και ανοιχτές και καλόκαρδες. Έτοιμες για φίλιες και για θυσίες...»

Σκέπτομαι καμιά φορά μήπως υπερβάλλω. Μα όχι, όχι, έτσι ακριβώς ήταν η Χαρούλα. Το μόνο που δεν είπα είναι πως ήταν κλέφτρα. Είχε κλέψει όλων μας τις καρδιές. Κι άμα τούτο συμβεί, σπανίως βέβαια, άντε μετά να τις διεκδικήσεις. Προς τι, άλλωστε; Με την καρδιά τα πράγματα δεν οδηγούνται σε συναλλαγές, αλισβερίσι. Στης καρδιάς τα ζητήματα δεν πρέπει να υπάρχει το δούναι και λαβείν. Με το δούναι καλύπτεσαι. Απολύτως.

Συλλογίζομαι σήμερα, έπειτα από τόσα χρόνια (περίπου σαράντα) που διακονώ τον έντεχνο λόγο με παρρησία μα και αγαλλίαση, πως έχω τη μεγάλη, την ξεχωριστή τύχη να καμαρώνω, να θαυμάζω και να εκτιμώ τους ήρωες των βιβλίων μου. Είναι όπως ακριβώς ονειρεύομαι τους ανθρώπους που θα καλύτερέψουν αύριο τη ζωή μας, και που τη βαστούν ακόμη στα συγκαλά της: συνεσταλμένοι κι εντούτοις ανδρείοι, θαρραλέοι και πράοι, ντροπαλοί και γελαστοί, μα και έτοιμοι να δακρύσουν από το πλήθος και τη γλύκα των αισθημάτων. Αλληλέγγυοι και πάντοτε έτοιμοι «για φίλιες και για θυσίες». Να τους σκλαβώνει η απλότητα των ουσιαστικών πραγμάτων, όπως η μνήμη, η ειλικρίνεια, η αναζήτηση της αλήθειας και της γνώσης, οι σταθερές επιλογές, κάποτε και ο μετανιωμός, το γέλιο των μωρών, το βλέμμα της μάνας, το χέρι του πατέρα στον ώμο, η απόφαση για νέο ξεκίνημα. Αλλά και να τους μελώνει την καρδιά ένας κελαιδισμός, μια μακρινή μισοσβησμένη μελωδία, το βλέμμα αγαπημένου προσώπου, μια παρατεταμένη χειραψία. Το φως της θάλασσας και το φως στα μάτια μιας αγάπης. Αλλά και το φως που μένει ανέσπερο στου λαού μας τις εστίες και τους λόχονους.

Στο μυθιστόρημά μου *Ο κάβος του Αγίου Αγγέλου* που πολύ αγάπησα –και με αγάπησε, εφόσον μου πρόσφερε αμέτρητες απολαύσεις– ένας από τους πρωταγωνιστές είναι ο Λάμπρος. Ταχυδρόμος. Άρα γνώστης και φίλος της καρδιάς των ανθρώπων. Στη Λακωνία του 1850. Δυο λόγια θα πω για τον σεπτό θάνατό του. Νύχτα κι έξω στην πρασιά με τις τριανταφυλλίες καιροφυλακτεί ο Αρχάγγελος Μιχαήλ. Ο Λάμπρος είχε ακούσει τα πατήματά του. Και στρέφοντας τα μισοβασιλεμένα μάτια στην εγγονούλα του που οδύρεται, μιλά:

«Αγγελική... Που έχουμε αίσθημα... Που έχουμε μνήμη και δάκρυα. Και καρδιά... Να η απόδειξη ότι Εκείνος μας νοιάζεται και ότι μας αγαπά. Αναλογίζεσαι... Αναλογίζεσαι μια ζωή δίχως χτυποκάρδια κι έγνοιες και μαράζι αγάπης; Δίχως λαχτάρα προσμονής; Δίχως το "Αχ!" της νοσταλγίας; Μια τιμωρία. Και μια Κόλαση. Αυτό θα 'ταν. Ναι, πουλί μου. Για την ομορφιά της ψυχής εδόθη ο πόνος. Και για την αιώνια σωτηρία της... Μα σύρε τώρα. Σύρε κι απόσταση. Ή καλύτερα στάσου εδώ. Κι αν μπορείς, και αν σου 'ρχεται, πιάσε ένα τραγούδι. Να γλυκαθώ λιγάκι...»

Κι έκλεισε τα μάτια ο χρηστός άνθρωπος, μα η ακοή του, όμοια με του αγριμιού, ισχυρή και ανυπόμονη, έψαχνε στο σκότος τη φωνή της Αγγελικής, κι εκείνη, αφού τακτοποίησε τα χιονάτα μαλλιά στο μαξιλάρι και του ίσιωσε το πανωσέντονο, άρχισε να τραγουδά τον σκοπό που ξεπήδησε αμέσως απ' την καρδιά της, χωρίς δυλήμματα ή αμνηχανία περί την επιλογή. Όσο διάρκεσε το τραγούδι, του κρατούσε το χέρι.

Εσύ θα φύγεις, μάτια μου, κι εμένα πού μ' αφήνεις;

Κρύο νεράκι θα γενώ, στο δρόμο να με πίνεις.

Πώς να το πω το έχε γεια, να μπω μέσα στη βάρκα

και πώς να τ' αποχωριστώ τα δυο σου μαύρα μάτια;

*

Στην ξενιτιά όπου θα πας, εκεί στην άλλη άκρη,

πόνος κανείς να μη σε βρει, μα ούτε λύπης δάκρυ.

Βασιλικό πρασιές πρασιές σου στέλνω να κοιμάσαι,

να κόβεις να μυρίζεσαι κι εμένα να θυμάσαι...

Και μέσα στο δωματάκι του ισογείου όπου ξενυχτούσαν ο Λάμπρος και η Αγγελική παραδομένοι στην αγάπη και στον πόνο του αποχωρισμού, συνέβαινε ένα ακατανόητο θαύμα, μια αλάλητη ανάσταση ψυχών. Κι ας την είπαν οι άλλοι θάνατο.

Γι' αυτούς τους ανθρώπους λιώνει η καρδιά μου. Για αυτούς τρέφω αδιήγητο σεβασμό. Είναι ο ανθός της ζωής μας. Το ρόδου μοσχοβόλημα. Και η Χαρούλα, που φιλοξενήθηκε στο σπίτι μας καθώς η οικογένειά της, ταξιδεύοντας, είχε αιχμαλωτιστεί από Σομαλούς πειρατές, από τα ίδια υλικά είναι φτιαγμένη. Από γενναιότητα και ευγένεια. Και καρτερία. Η δε ψυχούλα της ήταν τότε –αλλά είμαι βέβαιη πως και τώρα ακόμη– σπαρταριστή. Σαν του πουλιού ή σαν αυτής εδώ της πατρίδας, της πατρίδας μας, που πλέον ανησυχεί πότε πια «Θα λάβουνε τα όνειρα εκδίκηση».

Επειδή σ' αγαπώ και στην αγάπη ξέρω

να μπαίνω σαν Πανσέληνος... θα μπορούσα να της αφιερώσω –της πατρίδας– τους στίχους του Ελύτη από το «Μονόγραμμα».

Ίσως δεν είναι αφάνταστα αργά να της αφιερώσω (της πατρίδας; της Χαρούλας;) και αυτούς τους στίχους και πάλι από το «Μονόγραμμα»:

Στον Παράδεισο έχω σημαδέψει ένα νησί

απαράλλαχτο εσύ κι ένα σπίτι στη θάλασσα [...]

να σε βλέπω μισή να περνάς στο νερό

και μισή να σε κλαίω μες στον Παράδεισο.

Διότι πατρίδα μας είναι, βέβαια, και όλες αυτές οι μικρές ή μεγάλες αγάπες.

Με τη Χαρούλα συναντήθηκα –πάει καιρός πια– στα όνειρά μου. Κι ακόμη κάπου κάπου συναντιόμαστε. Σε κάθε αντάμωσή μας, αχ, φτεροκοπώ.

Η Χαρούλα στους επτά ουρανούς

Ελένη Σαραντίτη

εξώφυλλο-βινιέτες: Φωτεινή Στεφανίδη

Πατάκης

160 σελ.

Τιμή € 8,90